

[Březen 1981]

OBZAH

Johana Janů/Secesní žena a žena současné	[1]
Petr Pithart/Rory na cestě k Mohamedovi	[2-7]
Ivan Klíma/Lenka	[8-21]
Eda Kriseová/Co je nového v blázinci - březen	[22-24]
Johana Janů/Rozhovor a básně	[25-35]
Alexandr Kliment/Vysvětlení	[36-41]
Eda Kriseová/Psí smečka	[42-44]
Kilam Uhde/Vězený, milý Zdenku Rotrekele	[45-49]
Luďvík Vaculík/Hodiny náboženství katechety	[50-51]
Dietla	
Jan Trefulka/Vražda po česku	[52-56]
Ivan Klíma/Erdina naší doby	[57-60]
Luďvík Vaculík/Jaro je tady	[61-63]

Copied from a type-written carbon copy (unbound sheets, A4), bound, continuously numbered and made available by DOKUMENTATIONSZENTRUM ZUR FÖRDERUNG DER UNABHÄNGIGEN TSCHOSLOWAKISCHEN LITERATUR e.V. for research and information purposes. Copyright continues to be held by each individual author and must be strictly observed. If clarification is required, please consult the Centre before publication of any item.
DOKUMENTATIONSZENTRUM, SCHWARZENBERG 6,
D-8533 SCHEINFELD, Tel. 09162/7761

Ivan Klíma

L e n k a

Byl mrňavý, podsaditý, černý, pod nosem knírek jako nedávno vševládný vůdce a byl to vyhlášený pes. Vstoupil do naší třídy, která byla přemnožena půl stem nevzdělanců, z nichž někteří /jako já/ neprošli vůbec žádným školením, a jiní prošli školením protektorátním, a upozornil nás, že latina je jazyk vznešený, důležitý a libý. Mluvili jím i psali básníci božského nadání: Vergilius, Ovídius či Horatius, zakladatelé věd historických jako Livius a Tacitus i věd právních jako Cicero. Také náš velký mistr Jan Hus napsal některá ze svých děl v jazyku latinském. Zná snad někdo aspoň jejich názvy?

Nikdo z nás neměl ani tušení.

"Proto dany a panove," mluvil po ostravsku a vyslovoval tedy krátce, "bez latiny není nebude opravdového vzdělání. Kdo to nepochopí, nema místa na této škole. Mnozí nebrali tohle moje upozornění vážně a pak litovali, když už bylo pozdě. Ale: suae quisque fortunae faber, jak pravi, vi snad někdo, kdo to pravi? Nikdo, samozřejmě, tedy Sallustius, opakujeme po něm: každý svého štěstí strujcem!" Vzal křídou a začal na tabuli skloňovat vzor femina.

Od příští hodiny začala jatka. Primusové, vykutálení flákači, šplhouni i zcyničtělí repetenti předstupovali před tabulí a tam, někteří beze slova, a jiní po několika koktavých vzděchách, padli obětí. Syn bělogvardějského plukovníka Nikita Ivanov, který se už tehdy v tercii honosil úzkým a šviháckým knírkem a který jednou v parku vedle školy vytáhl pravý vojenský revolver, před našimi zraky jej nabíl a vyděšenou Pavlu Vokounovou požádal o polibek, jinak že se namísto zastřelí a také si ihned přiložil hlaveň nabitě pistole ke spánku, teď stál bledý a chvějící se u tabule a mumlal: servus pulchrus clamat ... Jak snadné je stisknout spoušť, jak jednoduché získat polibek od spanilé Pavly. Servus pulchrus ...

"Ivanov ...!"

"Servus pulchra ...?"

"Tož si sedněte, Ivanov. Ja se za vas užít nebudu. Suae quisque fortunae faber!"

Největší rváč ze třídy Libor Kalina se sotva dopotácel na stupínek.

"Kalina, čtěte větu patou!"

My v předních lavicích jsme viděli, že ten nebožák drží knihu vzhůru nohama, ale on to nepostřehl. Jeho oči přestaly vnímat. Otočil se k nám do třídy s ústy pootevřenými jako lekající ryba a čekal pomoc. Ale kdo z nás by svedl napovědět mu?

"Vy neumíte číst, Kalina?"

"Prosím ..."

"Co prosíte?"

"Včera ..." Hlas se mu zlomil a i on padl.

Byli jsme ztraceni. Přestali jsme věřit, že kdokoliv z nás svede překonat iniurium potentiorum¹; fascinování naším mocným nepřítelem mohli jsme jako všichni zoufalci, jako všichni odsouzenci věřit leda ve znamení hvězd, anebo čekat na příchod vysvoboditele. Ten se postaví zpříma našemu kata-novi a zodpoví mu jako Oidipus sfínze jeho nezodpověditelné otázky a netvorovi pak nezbude, než aby se vrhl ze skály. Pak teprve nám ubohým nastanou lepší časy. Forsan miseros meliora sequentur.

Tak se i stalo. Pokud se může vysvoboditelem stát panna. Ještě k tomu kulhající.

Objevila se někdy začátkem jara v kvartě. Pocházela až z Uhříněvsi, která v té době byla ještě dalekým venkovem. Dobelhala se na místo, které jí přikázali. Byla to náhodou lavice sousedící s mou. Před hodinou hrůzy si vytáhla latinskou cvičebnici, sabalenou ji však měla nikoliv v předepsaném modrém papíře ale v jakémsi kytičkovaném plátně.

Kučitel vstoupil, my povstali, a v tichu, které bylo tak husté, že jím neproniklo ani tichounké úpění zoufajících si duší, požádal o pero. Jeho ani stářím neotupělý zrak přelétl

1. Nespravedlnost mocných

třídu. Věšeli jsme, že si vybírá oběť. Pak zahlédl ji. "Vy jste tu nova?"

Vstala a řekla, že se jmenuje Eva Sobotková.

"Asi nebudete na hodinu připravena," hovořil k ní sladce. "Je možno omluvit se z řadných důvodů vždy na začátku hodiny." Sestoupil se stupínku, zvedl její kytíčkovanou cvičebnici a chvíli v ní listoval. "Kam až jste dospěli v latce?" položil záluďnou otázku.

Odpověděla, že k participiům.

Ruce za zády došel až k poslední lavici. "Jakoupak jste měla znanku z našeho předmětu?" přepadl ji zezadu.

Řekla, že měla výbornou.

Slyšel jsem, jak v duchu výsměšně zaržál. Jedničku, samozřejmě, neměl v naší třídě nikdo. Výbornou, upozornil nás, napsal za svůj život na vysvědčení pouze třikrát. Se dvěma z těch premiantů si dodnes píše. Třetí bohužel zemřel v mladém věku. Jistě má na náhrobku vytesaný nápis v tom záluďném jazyce: STAT SUA CUIQUE DIES. Anebo: NIHIL EST TOTO, QUOD PERSET IN ORBE.¹

"Troufala byste si trochu zapřekládat?"

Odpověděla, netěšíc nic zlého, že překládali každou hodinu.

Pohlédl vzhůru, kde nad stropem, kde nad střechou naší prastaré budovy se klenulo neviditelné svobodné nebe, a jako by jiz tam ve výšinách nalezl zapsánu, navrhl větu: "Když vrátný otevřel dveře, vstoupili, jako by hodlali vzbudit spícího."

Ó hrázo! Ticho nabobtnalo tak, že zdusilo půl sta vylkaných nádechnutí. I škodolibost, zbyla-li v nás jaká, zartvěla nad tou zvrhlostí. Pak jsme slyšeli, a já si prvně uvědomil libozvučnost jejího hlasu, jak zvolna odřikává: "Cum ostiarius fores aperuisset, intraverunt, quasi dormientem excitaturi erant."

1. Každého očekává jeho /poslední/ den. Nic na světě netrvá věčně.

Ticho. Nikdo z nás netušil, zda to, co právě slyšel, bylo bezchybně to, co bylo požadováno. Já si však všiml zvláštního uvolnění ve tváři našeho učitele. Dokonce i jeho hlas se proměnil, jako by v něm zaznělo potěšení či dokonce přátelství. "Když se nepřátele přibližovali, vojíní opevňovali tábor."

Zdálo se, že okamžik váhá, pak vzhledla bezolstně k našemu trýzniteli. "Mám to přeložit s ablativem anebo s cum?"

"A co by se vám líbilo více?"

Ještě chvíli váhala. "Hostibus appropriquantibus milites castra muniebant."

O terque, quaterque beati! Copak tohle bylo ještě v lidských silách? O quae mutatio rerum!¹.

Na katanově tváři se rozhostil úsměv. Přistoupil k její lavici a vrátil jí cvičebnici. "Knižky u nás balíme do modrého papíru," oznámil, "ale ve vašem případě učiníme vyjímku. Můžete se posadit."

Přísátí hodinu, nevím, už, co jsme měli za předmět, místo abych sledoval výklad, pozoroval jsem svoji sousedku v dívčí řadě.

Hlavu měla obyčejnou, aspoň co do rozměru, /Turgenev, upozornila nás nedávno naše češtinářka, měl jeden z největších mozků, jaké se kdy vyskytly v lidském rodu, tedy jistě i přiměřenou schránku na něj. Jak asi prospíval na studiích tenhle velkohlavý Turgenev, zdalipak by bez váhání vysypal "hostibus appropriquantibus"?/ vlasy skoro tak tmavé jako já, oči šedomodré a tváře ruměné. Trochu krátký krk byl zdola ověnčen krajkovým límečkem, pod ním modré šaty a pod šaty dívčí tělo, jenže tak daleko či hluboko jsem se neodvážil ani pomyslet.

O přestávce jsem na chodbě ukusoval z krajíce a ploužil se několik kroků za ní. Jednu chvíli se ohlédla a spočinula na mně pohledem. Zrudl jsem a snažil se co nejúsilovněji svačit. Pak se její pohled svezl poněkud stranou a ona se usmála. Hned

1. Ó třikrát, čtyřikrát blažení. Ó jaká změna věcí!

nato se k ní přidal oktáván a proslulý sukničkář Viktorin, ošklivec s uhrovitou tváří a zarudlou nosní bambulí, a cosi jí vykládal.

Když jsem přišel domů, skličilo mě vědomí vlastní bezvýznamnosti. Čím jsem mohl přivábit pozornost bytosti, která tak zjevně duchem převyšovala své okolí? Nic významného jsem dosud nevykonal a student jsem byl spíše průměrný. Jedině snad mé slohy docházely jistého uznání. A to naše dobrotivá češtinářka netušila, že v černém osmerkovém sešitě skrývám ještě pozoruhodnější literární výplody. Vzkličila ve mně naděje, vytáhl jsem ten sešit a chvíli v něm listoval.

Koucha ti na nos usedla,
což necítíš, pije ti krev,
ke slonu pravila gazela,
dřív než ji pohltil lev.

Nebyl jsem si přitažlivostí svého veršování příliš jist, ale přitažlivost básnického osudu mi připadala nepochybná. Připoznal jsem si kolegu Viktorina a nestoudnou vlezlost, s níž se pokoušel získat si její pozornost a ještě toho odpoledne jsem napsal báseň:

Ušoná divenko,
dnes jsem tě spatřil
kvečeru uprostřed
mladíků pijících
každíčkou vteřinou
zářivý amulet
očí tvých.
Bože, tak strašlivě věřících.

Vlastní verše mě dojaly. Nadepsal je: N e z n á m ó!
A dolů jsem připsal: Ze sbírky ŽALY. A iniciály svého jména.
Při jsem všechno ještě jednou krasopisně provedl na arch bělostného papíru a vložil do sbírky příkladů z matematiky.

Druhý den při hodině geometrie jsem dal svůj výtvar do oběhu. Snažil jsem se počínat si nenápadně, i když jsem napjatě sledoval puotávní svého milostného poselství směrem k ní. Skutečně je dostala a přečetla. Pokud se v její tváři

něco zazračilo, byl to spíše úžas. Lístek složila, pokrčila rameny a poslala jej dále. Asi za půl hodiny se mi můj výplod vrátil. Na papír kdosi ~~zavaz~~ podvrhl /a signoval mými iniciálami/ další báseň.

A m á l i i

Amálie

blechy bije

pod stolem

sochorem

pod lavicí

rukavicí

za hadry pěsti

/Ze sbírky Štěstí/

Věděl jsem, že k zasílání veršů už nenaleznu odvahu. Ale když jsem večer doma smlil latinský překlad, rozechvěl mě náhlý, ohromující nápad. Odstrčil jsem nenáviděný překlad, otevřel zásuvku, vytáhl z ní čistý linkovaný sešit a nejdříve ze všeho jsem nadepsal svoje jméno. Pod ně jsem umístil titul:

VELIKÉ SRDCE

román

Pak jsem ještě na další stránku napsal: díl první. Chvilí jsem váhal, ale démon, který byl právě do mě vstoupil, mě hnál dál. Otočil jsem list a napsal: Část první.

Tušil jsem, že napíšu rozsáhlé dílo. Neměl jsem představu, kolik dá práce napsat román, který se bude skládat z mnoha dílů a ještě většího počtu částí, ale zdálo se mi, že to svedu. Otočil jsem další list a nadepsal: Kapitola první. Magika jedniček mě vzrušovala. Přidal jsem ještě arabskou jedničku a pod ní hned začal první větu.

"Byl slunný horký den, paprsky se prodlíraly větvořin věkovitých smrků i jedlí a kreslily v rozpáleném prachu silnice roztodivné obrazce - velebné ticho vládlo v tom velechrámu přírody."

První věta mě opojila. Vnímál jsem teplou vůni lesa a slunce mě hřálo do zad. A přitom to bylo tak snadné. Žádné rýmy ani počítání slabik a přízvuků, aby z toho vyšel trochej anebo daktyl. Pokračoval jsem v psaní a během večera toho vyšlo na dvanáct stránek. Jmenovala se Lenka. Byla studentka a šla navštívit svoji babičku, která stonala. /Začátek poněkud připomínal pohádku o Červené Karkulce, ale rozhodl jsem se nechat na to/. Ustátá horkem letního dne, zamávala na auto, které ji v lese míjelo. Teprve, když seděla uvnitř, ucítila odporný pach alkoholu a s hrůzou si uvědomila, že řidič je opilý. "Oh, Lenko, kdybys jen tušila, jak osudové bylo pozvednutí tvé ruky tam na lesní cestě!" Následovaly pekelná jízda a Lenčiny marné prosby, aby jí opilec dovolil vystoupit, pak náraz vyličený s krvavou barvitostí. Ožralý netvor zhynul. Lenku, tu už teď drahou a milovanou bytost, jsem sice zachoval při životě, ale ani obětavým lékařům, kteří zápasili o její život, se nepodařilo zabránit tomu, že nadosmrti zůstane chromá.

Druhý den ve škole jsem se jen stěží soustředil na výklad. Občas jsem vrhl pohled směrem k ní. Kdyby jen tušila!

Odpoledne, sotva jsem zhltnul oběd, vrhl jsem se ke svému sešitu. Chvilí jsem prodlél nad první stránkou, pak jsem oběhl všechna písmena titutlu. Opět do mě vstupovalo nadšení. Přečetl jsem těch dvanáct stránek z včerejšího večera a připadalo mi až neuvěřitelné, že to množství vět, těch složitých souvětí, které skládaly skutečný děj, jsem sepsal já. Když dneska napíšu zase dvanáct stránek, budu mít už za osm dní sto dvacet stran. Zítřka je sobota, nesmím zapomenout koupit si nové sešity.

"Ó Lenko, ubohá! Tak mladá, tak nevinná a již nelítostné Parky ti určily tak krutý los. Leč nezoufej, neb i tobě může ještě zasvitnout slunko naděje. Vždyť lidé jsou dobří a najde se třeba čisté srdce, které bude bít pro tebe, Velké srdce, jež láska naplní."

Srdce patřilo studentovi medicíny Jiřímu. Na první pohled poznal, že Lenku miluje. Tušil jsem, že jejich láska bude vzá-

jenná, povznášející a šťastně zakončená, ale bude také klopýtat o překážky, těžce vykupována v boji s osudem.

Tak jsem pokračoval: den po dni, večer po večeru. Týral jsem se zoufalstvím zbytečných nedorozumění a rozchodů, pohoršoval se nad intrikami a nemravností bezbožného světa, lkal nad bídou poměrů a ze všeho nejvíce jsem se opájel slastí každého nového setkání.

Za okny zatím šílelo jaro, mlenci se za městského širání vořili nestoudně k sobě přitisknutí, a také já, když jsem při hodině češtiny /právě nám naše profesorka zadávala čtvrtletní domácí práci: kniha, kterou mám rád, znělo jedno z témat/ s obzvláštní vytrvalostí hleděl ke své lásce, se dočkal odpovědi. Otočila hlavu a usmála se na mě. Ten pohled mi rozbušil srdce a já kvapně sklopil oči.

O přestávce se přibelhala za mnou /ó, má nejdražší, má zbožňovaná/ a zanaříkala, že tenhle sloh bude nad její síly. Napadlo jí, že by mě mohla poprosit o pomoc, ale teď si to neodvažuje ani vyslovit.

O, qui res hominumque deumque aeternis regie imperiis et fulmine terres!¹ Jaké pocty se mi to dostává, jaké důvěry. Tuší snad ona něco o tom, jak trávím všechny svůj volný čas? Tuší něco o mých citech? Anebo si mě vybrala jen proto, že požívám pověst obratného pisatele slohových cvičení? Ale ať už to učinila z jakýchkoliv pohnutek, nebude oslyšena. I kdybych měl pro ni obětovat celou noc! Amantí nihil difficile!²

Jen jsem se tedy otázel, jakou knihu má ráda, ale nechala mi to zcela na vůli. Ještě dřív, než jsem si stačil uvědomit, že si to právě sjednávám svojí první schůzku, jsme se domluvili, že na mě bude zítra - v neděli - o páté čekat u uhříněvského mostku.

Sotva jsem přišel domů, začal jsem se probírat svou nepřiliš bohatou četbou, abych z ní vybral právě to dílo, jež by se mohlo stát výmluvným poslem mých citů. Autora jsem určil brzy - byl jím ten nebožák s obrovským mozkiem, Ivan Sergějevič Turgeněv; přečetl jsem od něho několik knih a obdivoval jsem ho, navíc psal mnoho o nešťastných láskách. Kdybych nemusel při

1. Ó ty, jenž osudy lidí a bohů věrnou spravuješ vládou a bleskem je děsíš.
2. Milujícím není nic zatěžko!

své práci vystupovat pod cizím jménem, vybral bych si už pro ten nádherně výmaluvný titul povídku První láska./Jak krásně bych citoval: Ó něžné city, lahodné zvuky, dobroto a tichnutí dojaté duše, rozplývající se radosti prvních pohnutí lásky, - kde jste, kde jste?"/. Líčila však tak zaujatě pocity dospívajícího chlapce, že jsem ji, nerad, uznal za nevhodnou. Rozhodl jsem se nakonec pro Asju. Ta dívka byla také poznamenaná, ne sice tělesnou vadou ale původem. Byla něžná, krásná, vášnivá, plachá a přitom vzplamula stravující láskou k vypravěči příběhu, a co se ní líbilo nejvíc, vášně jí dechala k tomu, že mu ona sama učinila vyznání. Povídka navíc oplývala duchaplnými postřehy a aforismy. "Kdybychom byli oba ptáci, jak bychom se vznegli, jak bychom letěli ... Tak bychom ustrnuli v tomto nodru ... Ale nejsme ptáci ... Ó pohlede ženy, která se zamilovala, kdo tě popíše?"

Psal jsem skoro až do půlnoci. "Včera jsem před vámi plakala, kdybyste mi řekl jedno slovo, jen jedno slovo, byla bych zůstala. Neřekl jste je. Tak je zřejmě lépe ... Slohem navždy!"

Taková je tragédie nerozhodnosti i pád pýchy, jež se děsí odmítnutí. Tam, kde rozevírala teplou náruč láska, zavírá se chladné objetí osamocenosti.

Skvěle! Překonal jsem sám sebe. Má milovaná určitě pochopí.

Příštího odpoledne jsem pečlivě opsanou a zabalenou úlohu, v níž byli oslaveni Turgenev i nešťastná láska, uložil pod košili na nahou hruď a vyrazil na ~~kyt~~ bicyklu směrem k Uhřetěvsi.

Čekala na smluveném místě a mávala mi už z dálky. Srdece mi divoce bilo, ačkoliv cesta byla naprosto rovná. Je možné, že za okamžik stanu vedle ní? A co jí řeknu, jak ji oslovím?

Už jsem seskakoval s kola. "Tak to vezu!" Hleděl jsem na ni úpěnlivě a přitom lovil zpod košile obálku.

Pravila, že jsem strašně ale strašně moc hodný, že to bude určitě skvěle napsáno /ani obálku neotevřela, ačkoliv já se chvěl nedočkavostí na její soud/, ale teď si jistě potřebuju odpočinout. Vedla mě cestičkou kolem parku, zatímco já vedl kolo. Pak jsme jakýmsi šerým a úzkým tunýlkem podcházeli trať.

Ocitla se vedle mě tak blízko, že jsem ucítil dotyk jejího boku a napadlo mě, že bych teď mohl pustit kolo a ... Obstupi steteruntque comae et vox faucibus haesit.¹ Než jsem se vzpamatoval, odemykala branku a já ji bezhlesu následoval do domku, kde to vonělo jablky, česnekem, mýdlem a kočičími.

Jakási venkovsky vyhlížející paní - jistě její matka - mě posadila za stůl, jehož deska byla doběla vydrhnutá. Přiběhlo několik koček, které se mi třely o nohy, a hned nato se předemnou objevil hrnek mléka a talíř plný smažených vajec.

Pak jsme spolu osaněli. Za oknem hučel vlak a potom ticho. Úsilovně jsem žvýkal. Tolikrát jsem už popsal právě tuto scénu. Sotva Jiří s Lenkou osaněl, hned hýřil vtípem, vyprávěl zajímavé příběhy, ohromoval tu plachou, milovanou posluchačku svými znalostmi z dějin, ze života amerických Indiánů i citáty z latinských klasiků. Jindy jí hrával na klavír, anebo s ní rozmlouval o práci, o kráse, o věrnosti, o filosofii, o pravdě, o Bohu či o lásce a ona mu dojatě naslouchala odměňujíc ho něžnými pohledy. A také, ano už tak daleko jsem ve svém příběhu dospěl, se k němu na kratičký okamžik přimkla a nechala své rty splynout s jeho. Jenže o čem jsem měl teď hovořit já? Měl jsem zničehonic začít o punské válce? Kdybych si aspoň dokázal vzpomenout na nějaký zajímavý film. Ale od té doby, co jsem začal sepsávat své dílo, nebyl jsem v kině ani jednou. Proč jsem si tohle nerozmyslel dřív?

Cosí se mi neočekávaně vrhlo do klína. "Kolik vlastně máte těch koček?" vyhrkl jsem.

Odpověděla, že šest - nechtějí topit kotata. Potom mi vyprávěla o kočičkách, od koček přešla k psům, od psů k papouškům a od těch jsem se konečně dostal k Indiánům. Ó něžné city, ó lahodné zvuky bezbřehého tlachání! Napadlo mě, že v rozhovorech, které jsem až dosud vrhal na papír, bylo cosi nepřirozeného a neradostně vznošného, až přijedu domů, musím to napravit.

Už se stmívalo, když jsme se vraceli k silnici. Doprovázela mě. Co kdybych využil tmy a řekl, že ji miluju? Ale svedu to

1. Strnul jsem, vlasy se mi zježily a hlas uvízl v hrdle

říct tak, jak jsem to už napsal? Mám vůbec naději, že by mě mohla vyslyšet, když o mně neví to nejpodstatnější, když nemá zdání o tom, že v mém stole leží skoro už dokončeno moje dílo, pět hustě popsaných sešitů, tři sta dvacet stránek mých vyznání, svědectví o mé lásce a touze, když netuší, že jednou budu slavný a uznávaný spisovatel?

Zatímco jsme se u silnice loučili, její ztemnělé oči jako by ke mně vzhlížely s očekáváním. Jednou se dočkají, neklamuje, ty drahé oči. A vyhoupl jsem se plynule na svůj bicykl a rychle se vzdaloval směrem ku Praze; v zatáčce jsem se jezště ohlédl, ale má milovaná už tam nestála. V uších mi však stále zněl její líbý a bezelstný hlas, jako by mě objímal a provázel. Ó něžné city, ó rozplývající se radosti prvních pohnutí lásky. Šlapal jsem jako posedlý. Heu, furii incensa ferrer.¹

Doma jsem v rychlosti slátal svoji kompozici. O čem jsem psal, už novín, ale jediná práce, jež došla uznání, byla ~~kzka~~ sí úloha o Turgenevovi. Obvyklé opory, lítostivě nám oznámila češtinářka, totiž zklamaly.

Zakrátko skončil školní rok, odjeli jsme na prázdniny do vesničky na Vysočině. Dostal jsem k obývání komůrku na půdě, místo oken vikýř. Elektrina v domě nebyla, zato vikýřem se už ve čtyři hodiny ráno draly sluneční paprsky. Vstával jsem tedy s rozbfeskem. Rodiče i bratr pokojně spali, zatímco já pokračoval ve svém díle. Jiřího jsem odeslal do Ameriky. Ne, aby se tam skryl před lenčinou láskou, jak se ubožacka děsila, ale aby si tam vydělal peníze pro jejich společnou životní potřebu. Jenže v Americe ho čekala kalvárie přistěhovalce. Mohl hence psát, že dělá pouze uklízeče v newyorské nemocnici? Vždyť té nešťastnici by snad žalem puklo srdce. Teprve, když Jiří ošetřil milionáře, jenž se před ním náhodou skácel na noční vylištěné Avenue, se situace změnila. Zachráněný se mu odvděčil místem chirurga v předním soukromém sanatoriu. Už příští týden dostala tesknící Lenka dvanáctistránkový dopis, v němž se dočetla, že Jiří už bez ní nechce nikdy žít, je připraven, bude-li s tím ona svolna, hned si ji odvést k oltáři. "Ó bla-

1. Ha, jaké vášně mě ženou.

žená srdce, jež bijí v souladu lásky. Konečně spolu. Navždy spolu. Zašeptáš slova: Miluji tě, a ta slova se ti vrátí!"

Popsal jsem osm a půl sešitu, dohromady pět set čtyřicet devět stránek. Pod poslední větu jsem napsal velkými tiskacími písmeny:

F I N I S

Exegi monumentum aere perennis! A v té chvíli mě sklíčil žal člověka, jenž má už všechny šťastné chvíle za sebou. Pak jsem si uvědomil, že přece všechnu tu námahu jsem podstoupil pro jediný, teď téměř zapomenutý cíl. Má drahá vystoupila náhle z mih a já se oddal milostným představám. Viděl jsem ji, jak obklopena svými kočkami sedí za čistounkým oknem a čte moje dílo. Je večer, stmívá se, zvenku padá do místnosti chlad, ale ona nic nevnímá. Čte právě místo, kde Jiří prvně doprovází Lenku až k jejímu domu. Dočte až po slova: "Jak je to nádherné naslouchat tvému hlasu, Leničko! Chtěl bych ho slyšet pořád, pořád, pořád!"

Tu se teprve zachvěje, vezme sešity, položí si je k posteli, odejde do koupelny, svlékne se a pak, když už bude ležet pod bělostnou těžkou venkovskou duchovou, sáhne vedle sebe, nahnátně sešit, otevře jej a bude pokračovat ve své četbě. A do jejího srdce vstoupí něha, stále více jí bude prochvivat láska. Také ovšem nastanou chvíle, kdy jí přemůže obdiv - vzhlédne od rozečteného příběhu a v duchu se užasle otáže: Je vůbec možné, že tohle napsal on? A její rty zašeptají do tmy moje jméno.

Během srpna, během celého krásného, milostného měsíce srpna jsem znovu a znovu četl svoje dílo. Upravoval jsem věty, vytrhával a vlepoval stránky, přepsal celý sešit pátý a půl sešitu sedmého. Den před zahájením školního roku jsem se po dlouhém váhání rozhodl k důležitému, ne-li k rozhodujícímu kroku. Na titulní stránku jsem připsal veliké: T O B Ě. A do závorky jsemá doplnil:

Milé E.S.

Autor.

Potom jsem ze všech sešitů připravil úhledný balíček, převalal jej motouzem a uložil do aktovky.

Ačkoli jsem to měl do školy sotva tři minuty, příštího rána jsem spolu s vyčěšnými primány přešlapoval před školou už v půl osmé. Teprve teď mě začaly přepadat úzkosti. Co když nepřijde? Když opustí naši školu stejně náhle, jako se v ní objevila? Co když onemocněla? Co když sice přijde, ale odmítne přijmout můj dárek? Anebo nejstrašnější možnost: Přijde, přijme můj dárek, ale to, co si přečte, ji nejen nepotěší, nejen neobloudí, ale zraní či dokonce urazí? Co když místo abych vše získal, vše ztratím? Si tacuisses, philosophus mansisses.¹ Ó nezaplašitelná úzkosti, věčná a chvějivá nejistota tvůrců!

Už přicházela, blížila se od parčíku, poznal jsem ji zdálky, jenže po jejím boku, horribile visu, horribile dictu,² krácel vytáhlý mladík, v němž jsem podle bambulovitého nosu poznal bývalého oktávána Viktorina. Když došli až k místu, kde parčík končil a začínala zahrada našeho ústavu, o fallacem hominum spes! Animus memínisse horret,³ ten ničema se k ní naklonil a rychle ji políbil. A ona, má nejdražší, má láska, má bývalá láska se nejen nebránila, ale dokonce se za něj otočila, když on sám, zřejmě ohromen vlastní hnusnou nestoudností, se vzdaloval zase počel parčíku, a zamávala mu.

Chvilí jsem uvažoval o tom, že ji zrádnou poběhlicí, doveleču k řece a před jejími zraky sešit po sešitu naházím své dílo do vody. Ale nemělo by to smysl, pokud by nevěděla, co právě ničím, čím a tedy i kým to tak bezostyšně, tak marnotratně pohrdla.

O první hodině náš učitel, sotva vstoupil do třídy, nám rozjásaně oznámil, že nás čekají povznášející chvíle, kdy se před námi otevřou pokladnice plné nejpozoruhodnějších skvostů ducha. Budeme nyní, když jsme zvládli Scyllu i Charybdu

1. Kdybys byl mlčel, zůstal bys filosofem.

2. Hrozné pohledět, hrozné povědět.

3. Ó klanné lidské naděje. Myslí se brozí vzpomínky.

gramatiky, už pouze překládat díla klasiků. Potom vyvolal ji. Vsunul do její dlaně ohmatanou knížečku a vybídl ji, aby četla.

Stoupla si a svým sytým, libozvučným hlasem recitovala:
Gallia est omnis divisa in partes tres, quarum unam incolunt
Belgae, aliam Aquitani, tertiam qui ipsorum lingua Celtae,
nostra Galli appellantur.

Teprve nyní jsem dokázal postřehnout v jejím hlase, jemuž jsem se ještě nedávno tak obdivoval, který jsem snad dokonce ve své prostomyslnosti zbožňoval, stopy hrusné a lícoměrné falše. Tušil jsem, že o tom všem, čeho je schopno proradné ženské srdce, napíšu jednou, možná už brzy, nový velký román.